

oudste vermelding van de
kapel van St. Antonius Abt in De Mortel

Let datgene wat Petrus Gautius, pastoor van Gemert van 1692 tot 1736, over de Mortelse kapel in zijn Parochie-memoriaal aantekende, kan men concluderen dat in of kort na het zogenaamde pestjaar 1636 begonnen werd met de bouw van de kapel die toegewijd werd aan St. Antonius Abt. Uiteindelijk zou de toen begonnen bouw pas afgemaakt worden in 1689 (1).

De tot voor korte tijd oudst bekende geschreven vermelding van (de half afgebouwde) Mortelse kapel dateert van 1651. Inmiddels is echter een nog oudere schepenakte gevonden, en wel uit het jaar 1638. Ook deze schepenakte maakt melding van de "St. Anthonis Capelle in de Mortel". De aantekeningen van Gautius blijken dus wel erg betrouwbaar te zijn. Hieronder volgt de letterlijke tekst van de schepenakte uit 1638 (2):

"Hanrick sone Anthonis Jan Stanssen, man ende momb¹ Liesken Dries Artszen van Wijnboom, heeft wettelick getransporteert ende opgedragen Jannen Weyffelers vanden Bogaert tot behoefft ende profijt van St. Anthonis Capelle binnen deser Heerlicheyt inde Mortel, enen rentbrieff van eenen gulden thien stuiver jaerlix te vergelden staende uuyt huys hoff ende aengelegen erfenisse gelegen binnen deser Heerlicheyt in de Deel toebehoorende d'erffgenaemen wijlen Jan Meussen, naerder inde constitutiebrieff daervan sijnde gaxcendeert ende dat tot een aelmisze² om dienst te doen.

Geloovende de voorszegde transportant 't voorszegde opdraegen³ tallen daegen ende termijnen voor goet ende van weerden te houden voor hem ende zijne nacommelingen met helmeling ver-

tijdenisse indyen gewoonlick tot behoef der voorszegde capelle ende allen calaignen 4 hierop comende alinghen ende gehelicken 5 aff te doen, op verbant sijns persoons ende goeden, hebbende ende vercrijgende, sonder argelist.

Schepenen stonden hierover: Andries Mickers ende Jan Janssen.

Actum den negende octobris sessthien hondert acht ende dartich.

1 momber = voorgd (van) 2 aelmisz = aalmoes, liefdegift 3 opdraegen = opdracht
4 calaignen = aanspraken 5 alinghen ende gehelicken = geheel en al

In het kort samengevat komt het er dus op neer dat op 9 oktober 1638 zekere Jan Weyffelers vanden Bogaert (als kerkmeester van Gemert) de beschikking kreeg over jaarlijks 1,50 "tot behoef en profijt" van de St. Anthoniskapel in De Mortel. Deze last van 1 gulden en vijftig cent per jaar was verbonden aan een huis met hof en aangelegen landerijen in de Deel.

Vanuit de buurtschap de Deel had men kennelijk een wel erg warme belangstelling voor St. Anthonius Abt! Naast het eigen Antoniushuiske (3) toonden ze ook aandacht voor de Antoniuskapel in oprichting aan de andere kant van Gemert.

Ad Otten

NOTEN:

- (1) Peter van den Elsen, De kapel van St. Antonius Abt in de Mortel, Gemerts Heem Jrg. 20, nr. 1, 1978, blz. 19-28.
- (2) Rijksarchief 's-Hertogenbosch - Gemert R116 folio 21
- (3) Ad Otten, De kapel van St. Tunnis in de Deel, Gemerts Heem 1977 (nr. 67)

